

Το έργο της Αντιγόνης Κεφαλά

Ο Ζωγράφος
και συγγραφέας
Γιώργος Μιχελακάκης

Ο Κόσμος δημοσιεύει σε συνέχειες, το βιβλίο του Γιώργου Μιχελακάκη: «Η Ελπίδα σε Κρίση, Κουλτούρα και Τέχνη στην εποχή της παγκοσμιοποίησης» που εξετάζει τη διαδρομή των Ελλήνων μεταναστών της Αυστραλίας, στην τέχνη, κατά την περίοδο από τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο μέχρι της ημέρες μας.

Το βιβλίο κυκλοφόρησε το 2017 από τις εκδόσεις ΕΟΘΙΝΟΝ. Όποιος επιθυμεί να παραγγείλει το βιβλίο μπορεί να επικοινωνήσει με τον συγγραφέα στα EMAIL gmichelapaint@gmail.com ή eothinon@gmail.com.

Για σχόλια και παρατηρήσεις μπορείτε να στείλετε email στις ηλεκτρονικές διευθύνσεις gmichelapaint@gmail.com ή kosmos@kosmos.com.au ή επιστολή στην διεύθυνση Kosmos Newspaper, 654 New Canterbury Road, Hurlstone Park NSW 2193.

Ακριβώς αυτή την τεχνική των ποιητικών, συνειρμικών συνδέσεων χρησιμοποιεί και η Κεφαλά στις νουβέλες της. Αλλά πρέπει να τονίσουμε εδώ, ότι δεν είναι μια τεχνική που προήλθε από λογική απόφαση.

Μέρος μ'

Η δομή και το στυλ

Η γραφή της Κεφαλά σίγουρα συγγενεύει με αυτή του λογοτεχνικού καλλιτεχνικού μοντερνισμού. Στη μη συμβατική χρονική ακολουθία τόσο της πλοκής όσο και στην αφηγηματική ρύθμιση του χρόνου. Ως προς την χρονική ακολουθία, αν πάρουμε για παράδειγμα το Νησί, τίποτα σ' αυτό δεν μας θυμίζει την ρεαλιστική λογοτεχνία. Δεν μας δίνονται ξεκάθαρα όλα τα στοιχεία για να γνωρίζουμε το πότε και που διαδραματίζονται τα γεγονότα. Το «Νησί» αρχίζει απότομα με την περιγραφή ενός δημόσιου κτηρίου στο οποίο εργάζεται η πρωίδα, και τελειώνει πάλι απότομα με έναν εφιαλτικό όνειρο. Δεν μας δίνεται καμία πληροφορία χρονολογική και τοπική. Από τα τρία μέρη που αποτελείται η νουβέλα, έχουμε την εικόνα μιας εξέλιξης ως προς την πλοκή, όπου, αφού μας δοθούν κάποια στοιχεία στο πρώτο μέρος για τη νεαρή εργαζόμενη φοιτήτρια Μελίνα, εν συνεχεία στο δεύτερο μέρος θα έχουμε κάποιες πληροφορίες για τις σχέσεις της με το άλλο φύλο, οι οποίες στο τρίτο μέρος θα έχουν απογοητευτική κατάληξη. Πέρα από αυτή την αφηγηματική γραμμικότητα των τριών κεφαλαίων, η αφήγηση μέσα σε κάθε κεφάλαιο είναι αποσπασματική, με κενά και διακοπές. Επαναλαμβάνεται το φαινόμενο που είδαμε και στο ποίημα Παλιά φωτογραφία, όπου η αφηγηματική ρύθμιση του χρόνου είναι ανοιχτή, για να κινείται ελεύθερα μεταξύ διαφόρων επιπέδων.

Έχουμε λοιπόν μια αφήγηση που αναφέ-

ρεται στο παρελθόν, και ξαφνικά κάνει βουτιά σε ένα πιο μακρινό παρελθόν, για να ξαναεπιστρέψει στο παρόν. Ή για να βυθιστεί σε κάποιο όνειρο, για να περιπλανηθεί στην περιγραφή αισθήσεων που προκαλεί η φύση. Η διαρκής ασάφεια των χρονικών και τοπικών επιπέδων, επιβραδύνει την αφήγηση στην διαδικασία εισόδου της νεαρής φοιτήτριας από τον ιδιωτικό χώρο στον δημόσιο, και στην εμπλοκή της με το άλλο φύλο. Η επιβράδυνση στη μνήμη, το όνειρο και στη μαγεία της φύσης, υποδηλώνει σύγκρουση με την πραγματικότητα, η οποία δεν οδηγεί στη σιωπή, αλλά στην επεξεργασία μιας γλώσσας που στηρίζεται στη μνήμη και στις αισθήσεις. Ο Αντρέι Ταρκόφσκι, υποστηρίζοντας τις συνειρμικές ποιητικές συνδέσεις κατά το μοντάζ των έργων του, θεωρούσε πως με αυτή την τεχνική, «το αίσθημα γίνεται εντονότερο και ο θεατής πιο ενεργός. Μετέχει στη διαδικασία ανακάλυψης της ζωής, χωρίς έτοιμα συμπεράσματα μέσα από την πλοκή ή τις αναπόφευκτες έμμεσες υποδείξεις του συγγραφέα. Έχει στη διάθεσή του μόνο όσα του χρειάζονται για να διεισδύσει στο βαθύτερο νόημα των πολύπλοκων φαινομένων που αναπαρίστανται μπροστά του».

Ακριβώς αυτή την τεχνική των ποιητικών, συνειρμικών συνδέσεων χρησιμοποιεί και η Κεφαλά στις νουβέλες της. Αλλά πρέπει να τονίσουμε εδώ, ότι δεν είναι μια τεχνική που προήλθε από λογική απόφαση. Προήλθε, όπως και στον Ταρκόφσκι, μέσα από έναν αγώνα σύγκρουσης με την συμβατική γλώσσα του δημόσιου, η οποία επικυρώνει την δοσμένη κοινωνική τάξη, που είναι για το συγκεκριμένο άτομο απαράδεκτη ή προβληματική, και που μετα-

τρέπει τους ανθρώπους σε άβουλους ή και φερέφωνά του. Η Κεφαλά θα θεωρήσει τη γλώσσα, όπως και κάθε άλλο κοινωνικό καλούπι που μας δίδεται, ως μια δύναμη παραπλάνησης, αν δεν καταφέρουμε να την ελέγξουμε. Η Μελίνα για παράδειγμα, θα διαπιστώσει σύντομα ότι πολλοί άνθρωποι χρησιμοποιούν με μεγάλη ευκολία τη λέξη «Αγάπη», χωρίς κανένα ουσιαστικό αντίκρισμα. Οι λέξεις λοιπόν θα αντιμετωπιστούν μέσα στην πρόζα με μεγάλη προσοχή, με οικονομία, ποικιλόμορφα και εύστροφα. Αποφεύγει την διακοσμητική κενότητα, την ευτελή χρήση των φράσεων, καθώς και τις παρωχημένες μεταφορές με τις οποίες ο δημόσιος λόγος είναι φορτωμένος.

Όμως στην ποίηση της Κεφαλά, εκτός από τη νεότερη χρήση του χρόνου και την συνειρμική ροή και παράθεση των εικόνων, έχουμε και μια ενδιαφέρουσα περιγραφή των αισθημάτων μέσω των φυσικών φαινομένων που συλλαμβάνουν οι αισθήσεις. Η ανάδειξη των αισθημάτων μέσω των αισθήσεων που διεγείρονται από τα φυσικά φαινόμενα, συγγενεύει στην Κεφαλά με τις ζωγράφους του σουρεαλισμού την Leonor Fini, την Leonora Carrington, και την Remedios Varo, στις οποίες η φύση λειτουργεί ως το μέσον ανάδειξης της δικής τους ψυχολογικής κατάστασης. Στο έργο τους δίνεται η εντύπωση ότι το κάθε φυσικό στοιχείο, η κάθε φυσική μεταβολή, βρίσκεται σε άμεση συνάρτηση με τις αισθήσεις του ανθρώπου.

“The sudden heat, the air free somehow and light the powerful scent of jasmine in the house, the open doors, windows, make one suddenly aware of oneself, one's life, sadness”. Ημερολόγιο VI.